

Modelové příklady zpracování učební látky – využití v hodinách hudební výchovy na 2. stupni ZŠ

Mgr. Jana Trojanová

324255@mail.muni.cz

Téma: Pravěk

Výukový záměr:

- vznik hudby, primitivní hudební nástroje
- souvislost hudby s určitými obřady – rituály
- rytmus – 2/4 takt

Aktivizační prvky:

- hra na nástroje rytmické bicí (ozvučná dřívka, dřevěný blok, ruční bubínek, tamburína, triangel)
– zápis partitury je uvedený na pracovním listě pro žáky
- vytvoření vlastního doprovodu s využitím „primitivních nástrojů“ – náměty jsou uvedené na metodickém listu pro učitele
- práce ve skupinách: zpracování a ztvárnění rituálu - náměty jsou uvedené na metodickém listu pro učitele

Průřezová témata:

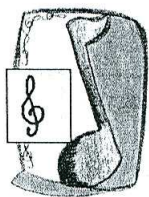
- enviromentální výchova – člověk a příroda
- osobnostní a sociální výchova – člověk a společnost
- mezilidské vztahy, komunikace

Poznámka:

Soubor obsahuje dva pracovní listy pro žáky, za nimi následují metodické pokyny pro učitele.

Materiál byl zpracován v rámci projektu "Systémová podpora trvalého profesního rozvoje (CPD) pedagogických pracovníků propojením pedagogické fakulty se školami na Jižní Moravě – EDUCOLAND"

Projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem ČR

PRAVĚK

(40 000 př. n. l. – 4 000 až 3 000 př. n. l.)

Přemýšleli jste někdy nad tím, kdy vznikla hudba?

Jak asi vypadala?

Přesnou dobu vzniku hudby nejsme schopni určit. Hudba vznikla z potřeby komunikovat s ostatními. Nejstarším hudebním

„nástrojem“ byl _____.

Z čeho se mohly vyrábět primitivní hudební nástroje?

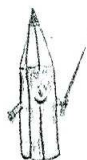
Inspirací v hudbě byly zvuky přírody (zvířata, déšť, lidské tělo – tlukot srdce, dech) apod.

Dominantním prvkem hudby byl RYTMUS.

V následujícím cvičení si zkusíš jednoduché rytmické cvičení. Zamysli se, kterými primitivními nástroji bys jednotlivé nástroje Orffova instrumentáře nahradil.

triangl	
ozvučná dřívka	
tamburína	
dřevěný blok	
bubínek (bonga)	

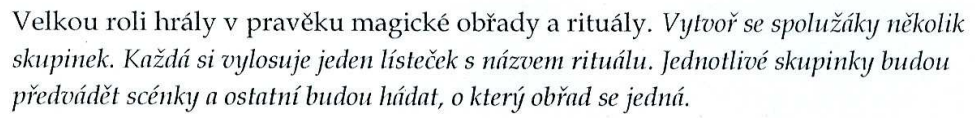
TRIANGL by mohl být nahrazen např.: _____

OZVUČNÁ DŘÍVKA: _____

TAMBURÍNA: _____

DŘEVĚNÝ BLOK: _____

BUBÍNEK: _____

This image shows a single sheet of white paper with horizontal blue or grey ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are approximately 20 lines visible. The paper appears to be a standard notebook page.

PRAVĚK (40 000 př. n. l. – 4 000 až 3 000 př. n. l.)

Přesnou dobu vzniku hudby nejsme schopni určit. Hudba vznikla z potřeby komunikovat s ostatními. Nejstarším hudebním „nástrojem“ byl **lidský hlas**.

Z čeho se mohly vyrábět primitivní hudební nástroje? Pravěkým lidem mohly posloužit materiály typu: **dřevo, kámen, napnutá kůže, kosti, lastury, zvířecí rohy**. Zvuk vznikal třením různých materiálů o sebe, pohybem tětiny napnutého luku, úderem o napnutou kůži...

Inspirací v hudbě byly zvuky přírody (zvířata, déšť, lidské tělo – tlukot srdce, dech apod.). Dominantním prvkem hudby byl RYTMUS. Z tohoto důvodu je zařazeno rytmické cvičení, a také dominantním prvkem hodiny jsou rytmické činnosti.

Rytmická skladba je rozepsána pro 5 nástrojů. Není důležité hrát všech pět řádků, vždy záleží na úrovni rytmických dovedností u dětí. Důležité je cvičit každý nástroj zvlášť se všemi žáky, aby všichni uměli celou skladbu a mohli si popř. vyměnit nástroje. Rytmus lze vytleskat nebo vytukat a následně hrát na nástroje.

Zvuk **trianglu** mohl vzniknout až později, okolo doby železné a bronzové. Tehdy mohli lidé využít úderu kovu o kov, jemný úder pevným předmětem o hliněnou nádobu atd.

Ozvučná dřívka: dva klacíky, úder větve o kmen stromu, tukaní dvou ořechů či jiných tvrdých plodů, kostí o sebe...

Jako **tamburína** mohlo fungovat šustící listí, kamínky chřastící o sebe, lastury nebo ulity připevněné ke klacíku pomocí provázku, střívka atp.

Nahradit **dřevěný blok** mohly podobné elementy jako u ozvučných dřivek. Blok mohl nahradit kokosový ořech či jiný tvrdý plod, dutá část kmenu, později nějaká hliněná nádoba...

Bubínek evokuje představu napnuté kůže na nějakém předmětu. Mohl být nahrazen stejně jako ozvučná dřívka nebo dřevěný blok. Jako palička mohla fungovat zvířecí kost, klacík atd.

Velkou roli hrály v pravěku magické obřady a rituály. Cílem tohoto úkolu je dramaticky ztvárnit vybraný rituál, zamyslet se nad smyslem magických obřadů apod.

Vyučující rozdělí třídu do menších skupinek. Zástupce každé si vylosuje rituál, který skupina ztvární. Žáci si musí domluvit role a průběh magického obřadu. Vše si poznamenají do pracovního listu. Cílem ostatních je uhodnout, který příběh skupina ztvárňuje. Děti pak musí hodnotit výstup svůj i ostatních.

Náměty pro rituály: přivolávání deště, odehnání nemoci, přivolání dobrého lovu, odehnání bouře, prosba o oheň, pohřbívání rodinného příslušníka atp.